

פניני הדרך היומי

לקט פנינים יקרים ונחמדים על סדר הדרך היומי

ברכות נח- סד | פרשת תצוה-זכור | גליון מס' 9

דף נט:

כחא דהיתרא עדיף ליה- בצל"ח כאן כתב להקשות: כוח דהיתרא עדיף ליה: לכאורה הדבר תמוה, דאיך מחשב כח דהתירא מה שאין צריך לברך, הלא גם בכל ספק בברכות הדין הוא שהוא להקל ואין צריך לברך, ואדרבא כחו דר"י דסובר צריך לברך הוא כחא דהתירא שמותר לברך ולא חישינן לברכה שאינה צריכה כי המברך ברכה שאינה צריכה עובר על לא תשא וע"ש שהאריך לפלפל בענין זה ובסו"ד כותב: לתרץ לשון הגמרא דאמר כח דהתירא עדיף, אף דדעת ר' יהודה דצריך לברך הוא יותר כח דהתירא שלא נחשב ברכה שאינה צריכה שעובר בלא תשא, נלע"ד דזה בכל יתר הברכות אבל בברכת שהחינו אין הדין כן ויש רשות לברך שהחינו אפי' אם אינה חובה ע"פ מה דאמרו במס' עירובין (מ ע"ב) אבעיא לן מהו לומר זמן בר"ה וביוה"כ וכו' אמר ליה רשות לא קמבעיא לי, כי קמבעיא לי חובה וכו' ע"ש. הרי דאפי' דבר שאין חובה לומר עליו שהחינו אעפ"כ הרשות למי שירצה לברך עליו שהחינו ולא מחשב זה כברכה שאינה צריכה וכו' ע"ש עוד בדבריו. הנה שחידש כאן הצל"ח חידוש גדול, דלגבי ברכת שהחינו יש רשות לברך תמיד, וא"כ מה דאמרינן כאן כוח דהיתרא עדיף, באמת ר"ל דיכול לברך תמיד ולא נחשב ברכה שאינה צריכה. וכע"ז איתא באליה רבה (או"ח סי' כב ס"ק א). ע"ש.

דף ס.

אמר אביי לא לימא איניש הכי דלא ליפתח כו'- כתב הרש"ש: מזה תמהתי על נוסח וידוי של שכ"מ המבואר בטוש"ע יו"ד של"ח בשם הרמב"ן "ואם אמות תהא מיתתני כפרה" ואולי דנטה למות שאני. אבל קשה מנ"ל לחלק הלא אמרי' לעיל י' אפילו חרב חדה כו' אל ימנע עצמו מן הרחמים.

דף נח.

תנו רבנן: הרואה אוכלוסי ישראל, אומר: "ברוך חכם הרזים!" שאין דעתם דומה זה לזה, ואין פרצופיהן דומים זה לזה- וביאר המהרש"א שהם מחולקים לס' רבוא דעות. והן כלל כל הדעות שבהם ניתנה תורה. שעל כן נתנה התורה במדבר בדוקא לס' רבוא, להיות התורה כלולה מכל הדעות והחכמות, ואין להוסיף עליה. והיינו דאמרינן שהכל ניתן מסיני, ואף מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש. משום שדבר זה כבר היה בכלל אחת מאותן ס' רבוא דעות שהיו בשעת מתן תורה.

שחלק מחכמתו ליראיו- כתב הבית יוסף (אורח חיים סימן רכד): 'הטעם שבחכמי ישראל אומר שחלק ובחכמי אומות העולם אומר שנתן נראה שהוא מפני שנפשות ישראל חצובות מתחת כסא הכבוד הרי הם כחלק מהשם אבל נפשות אומות העולם רחוקים ממנו יתברך והם כמי שנותן מתנה מנכסיו שאינם חלק ממנו והר"ד אבודרהם (עמ' שמב) כתב שהטעם מפני שהחלק הוא כמו הצנור הנמשך מן הנהר שאפשר להרחיבו ולהגדילו ואפשר לקצרו ולחסרו מה שאין כן במתנה כי תלושה ופסוקה ובישראל כתיב (דברים לב ט) כי חלק יי' עמו ולפי זכותם מתרבה ומתמעט'. ע"כ.

דף נט.

בנה בית חדש וקנה כלים חדשים אומר ברוך שהחינו- בתנחומא [בראשית ד] איתא: "בנה בית חדש מברך שהחינו כדי שיעשה נחת רוח ליוצרו, וכשם שמברך להקב"ה, כך הוא מברכו". וביאר הכתב סופר [או"ח כה] למה מברך על בית, והרי בשלמא בפרי יש הנאה רוחנית, שבאמצעותו מברך לפניו ואחריו, אך בית כולו גשמי. ועל כך אמרו שהכל הולך אחר הכוונה, כי אם רוצה לקיים בו מעקה ומזוזה, הרי הוא לנחת רוח.

כתב החתם סופר (שבת דף קמז): 'מה שנראה לי שנולד לך זה מנהג לחדש חידושים יותר מדאי ... אכן ע"י החידושים בכל דף ועמוד עי"ז זוכר הכל ומילתא דתמיה מידכר דכירא, והנסיון מעיד לנו ע"ז ויודע אני בעצמי'.

על שולחנו וחד אמר וכו', והיינו כי יצה"ר דומה לזבוב, והנביא הקדוש שלא היה ליצה"ר עליו שליטה, על כן לא נראה זבוב עובר על שולחנו. ע"כ. וכן ראיתי בספר חפץ חיים עה"ת (פר' בראשית) עה"פ וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום, שבהגהה שם הביאו שהח"ח בדברו על אודות היצה"ר היה רגיל לפרש את מאמר חז"ל שיצה"ר דומה לזבוב באופן זה, שהזבוב אין לו בושה ופחד כמו שאר בע"ח שאם מבריחים אותם מתיראים לשוב, אלא הזבוב אף אם תגרשנו מאה פעמים יעז פניו לשוב, ואפי' אם יחליף מקומו יש שהוא הולך אחריו כמו להרעימו, ולפיכך דימו חז"ל את היצה"ר לזבוב, שאתה מבריחו והוא שב אליך בלא בושה, ולכן הורונו חז"ל שלעולם ירגיז אדם יצ"ט על יצה"ר (ברכות ה.) ולא יחשוב בלבבו שכבר הבריחו ולא יהין לשוב אליו עוד.

ודרך אגב יש לציין בענין זה מדברי הגאון רבי יהודה ויסנשטרן שליט"א מירושלים, דבס' קרניים למקובל האלהי ר"ש אוסטרפולר (פ' בשלח מאמר ג) מובא שהזבוב הוא כנגד עמלק והוא ניזון מביטול תורה. והנה כאשר נעיין בפרק שירה נראה ששירת הנבראים מובאת מיד עם הזכרת שם, למשל - שמים מה הם אומרים? "השמים מספרים וכו'", נחש אומר "סומך ה' לכל הנופלים וכו'", וכן על זה הדרך, אך כשמגיעים לזבוב מובאת הקדמה קצרה לפני שירתו: בשעה שרואה שאין ישראל עוסקים בתורה אזי הזבוב אומר שירה וכו', ומה פשר שמובאת ההקדמה דווקא בשירת הזבוב, אך ע"פ הנ"ל מבואר נפלא, שהרי שירה אומר כל נברא כשיש לו "חיות", והחיות של הזבוב שניזון ממנה הוא בטול תורה, לכן "בשעה שרואה שאין ישראל עוסקים בתורה" דייקא אז הוא אומר שירה. ועיין בבעל הטורים שכתב עה"פ (שמות יז כב) "ויאמר ה' אל משה כתב זאת זכרון בספר ושם באזני יהושוע כי מחה אמחה את זכר עמלק מתחת השמים", שהמילים "זכרון בספר ושם באזני" בראשי תיבות הם זבוב. עכ"ד. ומצאתי שביאר כן כבר החיד"א בס' ככר לאדן על פרק שירה. עי"ש.

אחרי ארי ולא אחרי אשה - כתב הרדב"ז "שאלת ממני אודיעך דעתי במה שאמרו אחרי ארי ולא אחרי אשה, אם נוהג דין זה בארצות הללו שהנשים הולכות מכוסות מכף רגל ועד ראש ואין נגלה ממנה דבר שיוכל האדם להסתכל בו. תשובה לא נתנו רז"ל דבריהם לשעורין אלא כל הנשים שוות וכל המקומות שוים. ותו דאין הטעם משום שמסתכל במקום המגולה ממנה, דבמקום אחר אמרו כל המסתכל בעקבה של אשה כאילו מסתכל במקום התרפה, אלא עיקר הטעם הוא מפני שיבוא לידי הרהור, ועל ידי הלוכה ותנועותיה אעפ"י שהיא

אמר אביי לא לימא וכו' אלא לימא שמרוני שמרוני עזרוני עזרוני וכו' - בספר מלחמת מצוה (שנדפס בסוף ספר המאורות עמ"ס ברכות ע' קעט - קפג) מרבי מאיר ב"ר שמעון המעילי מנרבונה ז"ל (רבו של רבינו מנחם וחבירו של הרמב"ן) התקשה בדברי הגמ' כאן, איך אנו פונים כאן למלאכים ומבקשים מהם רחמים ועזרה. (וידוע הדיון הגדול בראשונים ובאחרונים בנידון זה לגבי ענינים נוספים) וכתב וז"ל: "והר' משה לא גריס עזרוני אלא שמרוני לבד, ואפשר לפרש שמרוני כמו המתינו אותי, ונוכל לומר שאף למה שגורסין עזרוני אינו בדרך תפלה ובקשה, רק מפני שהוא נכנס למקום הטנופת וכו' והם מצווים עליו לשמרו כדכתיב (תהלים צא, יא) כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך, לכך אומר להם שאינו פושע להכנס במקום הטנופת, אלא לעשות צרכיו ולצאת, ולכך יש להם לעשות שליחותם שנצטוו בו מאת השי"ת לשמרו" עכ"ד.

כי מתער אומר אלקי וכו' כי פריס סודרא על רישיה לימא ברוך עוטר ישראל בתפארה וכו' - לכאורה יש לעמוד כאן דנראה דאת כל הברכות שאמר קודם - אמר לפני שפריס סודרא על רישיה. ולכאורה איך אפשר להתפלל כשאין לו כיסוי על ראשו. אכן במסכת סופרים (פי"ד הט"ו) איתא: מי שראשו מגולה פורס את שמע, ויש אומרים אינו פורס, שבראש מגולה אינו רשאי להוציא אזכרה מפיו. ואינו קורא בתורה ואינו עובר לפני התיבה, ואינו נושא את כפיו ע"כ. הרי דתנאי היא. ת"ק ס"ל דרשאי להוציא אזכרה בראש מגולה והי"א ס"ל דאינו רשאי.

דף סא.

אמר רב יצה"ר דומה לזבוב ויושב בין שני מפתחי הלב וכו'. הא דדימה את היצה"ר לזבוב, ראיתי שביאר הגאון ר"י בלאזר בספרו כוכבי אור (פ"י אות ה) דהנה כל החיות והעופות המה יראים מהאדם וכמש"כ ומוראכם וחתכם וכו', וכשמגרש אותם ומבריחים לא במהרה ישובו על עקבם, מלבד הזבובים שאינם יראים מהאדם, וכאשר יעופו על פניו ויגרש אותם, הנה כרגע ישובו על עקב בושותם לשכון על פניו, ואין חכמה ועצה לנגדם, כי אם להניף עליהם מניפה תמיד, וזהו מה שאמרו חז"ל יצה"ר דומה לזבוב שנאמר וזבובי מות וכו', כי היצה"ר הוא כמו הזבוב שאינו ירא מהאדם, ואף אם האדם יגער בו ויבריחו, כמעט כרגע ישוב אליו, ואין חכמה ועצה כי אם שלא להסיח דעת ממנו ולהבריח אותו תמיד, ואפשר שזהו מה שאמרו חז"ל (ברכות י) הנה נא ידעתי כי איש אלוקים קדוש הוא מנא ידעה רב ושמואל חד אמר שלא ראתה זבוב עובר

מכוסה יבוא לידי הרהור. דמי לא עסקינן בזמן חכמי התלמוד שהיו הנשים הולכות מכוסות ואפ"ה אסרו (שו"ת הרדב"ז ח"ב סי' תשע).

והבא"ח בשו"ת תורה לשמה (סימן שפב) כתב: שאלה. מ"ש רז"ל בגמרא דברכות דף ס"א לא יהלך אדם אחרי אשה בדרך אם הוא דוקא בדרך או אפילו בחצר ובבית גם רצינו לדעת כמה הוא שיעור אזהרה זו שצריך להיות מרחק ביניהם דמסתברא אין כונת רז"ל לאסור כמלא עיניו ובודאי שיש שיעור לזה. יורנו המורה לצדקה ושכמ"ה.

תשובה. מ"ש בדרך לאו דוקא אלא ה"ה בחצר וכן תמצא לרבי יוחנן דאמר התם בגמרא דברכות אחרי ארי ולא אחרי אשה ולא חילק ולא זכר דרך וגם על פי טעם הפשטי נראה דלא שנא וכן ע"פ הטעם הנסתר בסודן של דברים שגילה רבינו האר"י זצ"ל גם מוכח להדיא דלא שנא ובכל מקום אסור.

ומה ששאלתם על השיעור שצריך להיות ביניהם הנה השיעור הוא ארבע אמות ואם יש ארבע אמות ביניהם מותר לילך דכל ארבע אמות הוא חלוקה ורשות בפ"ע וכן תמצא בדין המתפלל שאסרו רבותנו ז"ל לישב בתוך ארבע אמות של המתפלל בין מלפניו בין מן הצדדין בין מלאחריו וכנ"ז בש"ע א"ח סי' ק"ב וכן תמצא נמי בדין הזקן והת"ח שחייב אדם לקום מפניהם משיגיעו לתוך ד' אמותיו וקודם שיגיעו לתוך ד' אמותיו אינו עומד וכנ"ז בש"ע יו"ד סי' רמ"ד וכן לענין להתרחק מן הטנופת דקי"ל חוץ לארבע אמות שרי וכן תמצא עוד בשיעור הרחקה דסגי בד' אמות לענין מת כנ"ז בש"ע יו"ד סי' שס"ז ע"ש. וכן הדבר מפורש יוצא מפי רבינו הגדול האר"י זצ"ל בטעמי המצוות ונתן שם טעם מספיק ע"פ הסוד בשיעור ארבע אמות דסגי אחרי אשה.

דף סב.

תניא, אמר רבי עקיבא: פעם אחת נכנסתי אחר רבי יהושע לבית הכסא, ולמדתי ממנו שלשה דברים: למדתי שאין נפנין מזרח ומערב אלא צפון ודרום, ולמדתי שאין נפרעין מעומד אלא מיושב ולמדתי שאין מקנחין בימין אלא בשמאל. אמר ליה בן עזאי: עד כאן העזת פנים ברכך! - אמר ליה: תורה היא וללמוד אני צריך- ופרש"י: עד כאן - כלומר: כל זה העזת פניך בפני רבך, שנסתכלת בכל אלו.

וקצת נתקשתי שהרי יש דעה דבן עזאי היה חתנו של ר"ע [עי' בתוספות (כתובות דף סג): ברתיה דר' עקיבא עבדא ליה לבן עזאי הכי - וא"ת והא בפ' קמא דסוטה (דף ד:)] פריך והא איכא בן עזאי דלא נסיב ולהוא לישנא דמשני נסיב ופירש אתי שפיר ויש לומר דאע"ג דקאמר הכא דעבדא הכי לבן עזאי מ"מ לא נשאה אלא באירוסין. וע"ע בתוספות

(יבמות דף סג): שכתבו: בד"ה שיתקיים ע"י אחרים - אף על גב דמשמע בפרק אף על פי (כתובות דף סג. ושם) שנשא בתו של ר"ע דקאמר התם ברתיה של ר"ע עבדא ליה לבן עזאי הכי הא אמר בפ"ק דסוטה (דף ד:)] דנשא וגירש]. וא"כ היאך דיבר הכי לחמיו שהרי צריך לכבדו כדאי בטוש"ע יורה דעה (סימן רמ) דחייב לכבד חמיו דכתיב אבי ראה גם ראה. ומוכח שאף בדיבור יש לכבדו.

וראה בס' מלאכת שלמה על המשניות (מסכת בבא בתרא פרק ט) שכתב: שבאת לחלק עלינו את השוין גמרא א"ר שמלאי עדה אמרה בן עזאי תלמיד חבר דר' עקיבא הי' לבסוף דא"ל שבאת ולא אמר שבא רבינו ע"כ וכן דייק ג"כ בירושלמי בפירקין ובפ"ג דשקלים ובפ"ק דר"ה דף נ"ו, ואיתא נמי התם מאן דדייק לה מברייתא וכמו שכתבתי בפ' בתרא דבכורות סימן ה', והכי נמי אפשר לדקדק ג"כ מהא דקאמר ל"י בן עזאי לר' עקיבא בפ' הרואה דף ס"ד עד כאן העזת פניך בר' יהושע רבך וגם מוכח התם דר' יהודה חבר דבן עזאי הוה. ע"כ אך עדיין לא נתיישבה בזה קושייתנו.

וצ"ל שאמר לו זאת קודם שנשא את בתו בעוד שהי' לו לתלמיד חבר. א"נ אחר שנתגרש אמר לו כן. [ולכאוי המתגרש מאשתו אי"צ תו לכבד את חמיו].

דף סג.

רקיקה הוא דאסור קפנדריא ומנעל שרי- המג"א [קנא ט] כתב שהאר"י היה נזהר מרקיקה, וביאר הפמ"ג שלא הותרה רקיקה אלא לצורך, כגון כשמונעת את הכוונה בתפילה, שהרי כל אדם מקפיד על חברו שלא ירוק בביתו להנאתו. אך בשער הציון [שם טו] כתב שמדת חסידות היא שלא לירוק, וראה בערוך השלחן [שם ט] שרק האר"י גופו הקדוש יכל לעמוד בזה.

ובשעה"צ שם צידד שהעשירים המקפידים על רקיקה בביתם, יהיו אסורים בה אף בבית הכנסת, והיינו למסקנת רבא שהאיסור משום שמוש שמקפידים עליו, ותלוי בדעת כל אדם, כי אם האיסור משום בזיון, ודאי הוא תלוי בדעת רוב הציבור. [ומסתבר שבימינו שהבתים מרוצפים והכל מקפידים ברקיקה, יאסר לירוק, ראה משנת יוסף סי' כו].

דף סג.

אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה- בשו"ת מהרשד"ם [ח"מ צז] ביאר דהיינו שאינו מש מהאהל תורה אפילו כאשר גופו מת וחלל מצרות הזמן. ובעיני יצחק [המגיד מוילקומיר] ביאר שהוא האדם המסיר מלבו בעת למודו את כל עניני העולם, ועושה עצמו כמת שאינו מרגיש בהם.

שאמר: "וחכך כיון הטוב", שהוא בכחו ומתנווע בעת דריכת הענבים מעצמו, כן הולך לדודי, שאתה אומר שמועה משמו, דובב שפתי ישנים, שפתותיו בקבר, ומהיין תשכיל דאהני להזכיר שם בעל השמועה להיות שפתותיו דובבות מעין דוגמא ליין עכ"ד.

ובגמ' מנחות (פז, א) איתא: כשם שהדיבור יפה לבשמים, כך דיבור רע ליין וכו' ע"כ. וכתב בספר בן יהודע (שם) וז"ל: נ"ל בס"ד הטעם שהדיבור פועל ביין, כדי שהאדם יקח מוסר מזה לענין הדבור, והוא מ"ש הגאון חיד"א ז"ל בחומת אנך (פרשת מטות) וז"ל: שמעתי דלא יפלא האדם איך מדבר בעוה"ז השפל למטה ועושה דבורו רושם למעלה, הלא תראה היין שהוא במרתף והוא מונח בחבית סתומה, בעת שדורכים הענבים אף שהוא רחוק מאד, היין שבחבית מתנווע והיא פלא, ומזה נקח ראייה על הדבור שהוא פועל למעלה עכ"ל.

על כן עשה השי"ת טבע ביין שפועל בו הדיבור, כדי שירגיש האדם ללמוד על פעולת הדיבור מטבע היין, אך הפועל שפועל הדבור ביין לרוע ולא למוטב לרמוז בזה עוד, שאם ישתכר ביין יהיה רע לו בחלק הדיבור, דהיינו שיוציא מפיו דברים שיהיה לו רעה בהם. ומה שעשה השי"ת בשמן להפך, שהדבור יפה לשמן, מפני שטבע השמן הוא הפך היין, דהשונה יין ואינו רוצה שישתכר בו יאכל אחריו שמן, מפני שהוא מעכב ההבל של היין לבלתי יעלה לראשו וישכרנו, גם עוד סגולה אחרת יש לבטל כח שכרות היין למשוח מצחו בשמן, ובזה פירשו המפרשים ויין ישמח לבב אנוש, ואם תרצה שלא תשתכר בו אז תעשה להצהיל פנים משמן, ולכן עשה השי"ת בשמן הפך היין, שזה הדיבור רע לו וזה יפה לו, להורות כי השמן הוא נגדי ליין, וכדי להנצל מרעת היין ישתמש בשמן עכ"ד ודפח"ח. והוא דבר נפלא בהבנת הקשר בין יין הנסחט מענבים, והקשר בין הענבים ליין לדברי תורה שאדם מוציא מפיו.

ומכל זה אנו מבינים את הכוח של הדברי תורה שמחדש הת"ח בעוה"ז, שהם גורמים שאין לו מנוחה בעוה"ב ג"כ וככל הנ"ל ודו"ק היטב.

אולם הט"ז [או"ח מז א] כתב שה"מיתה" היא בעצם הלימוד, כי אינו מתקיים במי שלומד בשטחיות ובקלות, אלא רק במי שעוסק בפלפול, ועמל להעמיק בהבנת התורה.

דף סד.

~לסיומא דברכות~

תלמידי חכמים אין להם מנוחה לא בעוה"ז ולא בעוה"ב וכו'. הרה"ק ר' מרדכי מנסכ"ז זצ"ל ביאר: "אין להם מנוחה" מחמת שאין להם עייפות, כי רק בדבר שיש בו טרחה שייך בו ענין מנוחה, אבל אצל הצדיקים העובדים את השם יתברך מאהבה אין בהם עייפות, וממילא אינם צריכים מנוחה ע"כ.

והגאון רבי שלמה זלמן ווירמש זצ"ל אב"ד פולדא. בהספד שאמר על הגאון ר' יוסף שטיינהרט זצ"ל והגאון ר' משה יילפרין זצ"ל שנדפס בקובץ מוריה (שנה י' קו' א - ב ע' עח - פ) מבאר הענין דת"ח אין להם מנוחה עפ"י דברי חז"ל ביבמות (צז ע"ב): אמר רב יהודה אמר רב, מאי דכתיב אגורה באהליך עולמים וכי אפשר לאדם לדור בשני עולמות, אלא אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא יה"ר שיאמר דבר הלכה משמי בעה"ז, דא"ר יוחנן משום ר"ש בן יהוצדק כל ת"ח שאומרים דבר שמועה מפיו בעה"ז שפתותיו דובבות בקבר. א"ר יצחק בן זעירא ואיתימא שמעון נזירה מאי קראה וחיכך כיון הטוב הולך לדודי למישרים דובב שפתי ישנים ככומר של ענבים, מה כומר של ענבים כיון שנותן אדם אצבעו עליו מיד תוסס, אף ת"ח כיון שאומרים דבר שמועה מפיהם שפתותיהם דובבות בקבר ע"כ.

וכיון שאומרים בעוה"ז כל הזמן שמועות בדברי תורה בשם התלמידי חכמים. א"כ שפיר אין להם מנוחה לא בעוה"ז ולא בעוה"ב וכו' ע"ש עוד ודפח"ח.

ויש להוסיף עוד בענין זה, דהנה עה"פ הנ"ל וחכך כיון הטוב וגו' כתב רבינו החיד"א בספרו חומת אנך (על שה"ש) וז"ל: וחכך כיון הטוב וכו'. ארז"ל שהאומרים שמועה משם אומרה שפתותיו דובבות בקבר. ואפשר בהקדמה שכתבנו בפסוק "ישקני", שטבע היין, דאפי' סתום וחתום בחבית במרתף, בזמן דריכת הענבים אפי' רחוק מאד, היין שבחבית מתנווע מעצמו כל זמן שהיין בכחו עד ג' שנים, וזה

גליון זה יוצא לאור ע"י 'שיעור הדף היומי' בביהמ"ד אהל תורה רח' הרב יוסף קארו 4 ביתר. מידי ערב בשעה 7.00 נמסר שיעור בצורה רהוטה קצרה ובהירה - שמועו ותחי נפשכם.

ניתן לקבל גליון זה ע"י בקשה למייל: K0504166339@gmail.com

בכתובת זו ניתן לקבל גם הגליון: 'בית מדרש גבוה לכהנים' ללימוד הלכות עבודת ביהמ"ק.

לתרומות עבור בית מדרש גבוה לכהנים העוסקים בלימוד הלכות עבודת בית המקדש - ניתן לתרום במכשירי נדרים עבור בית מדרש גבוה לכהנים או בטל 0504166339 | הודעה חשובה: כתב הח"ח בהשטמה לביה"ל ס"ה תרצ"ד (הובא בס' כל כתבי הח"ח) שמעית זכר למחצית השקל יש ליתן למקום שלומדים עניני עבודה - ובית מדרשנו המכין את הכהנים לעבודת ביהמ"ק עונה לספק זה, ע"כ המהררין ודאי ידקדקו להעביר את מעות זכר למחצית השקל לבית מדרשנו בדרכים הנ"ל